

A&W-rapport 659

ECOLOGISCHE BEOORDELING VAN HET BESTEMMINGSPLAN "VAN SPOOR TOT STEEG" TE HAREN

M. Koopmans

ISO 9001

Accredited by RVA

Projectnummer 674OSH	Projectleider M. Groeneweg	Status Eindrapport
Autorisatie Goedgekeurd	Paraaf M. Groeneweg	Datum 18 juli 2005

M. KOOPMANS 2005.

Ecologische beoordeling van het bestemmingsplan "Van spoor tot steeg" te Haren. A&W-rapport 659. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden.

OPDRACHTGEVER

Gemeente Haren
Postbus 21, 9750 AA Haren
tel. (050) 53 39 911

FOTO VOORPLAAT

Zilveren maan, Trijehûs, Kemphanen, Ringslang:
Benny Klazenga, Katlijk

UITVOERDER

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Postbus 32, 9269 ZR Veenwouden
Telefoon (0511) 47 47 64, Fax (0511) 47 27 40
E-mail: info@altwym.nl
Web: www.altwym.nl

© **ALTENBURG & WYMENGA ECOLOGISCH ONDERZOEK BV**
Overname van gegevens uit dit rapport is toegestaan met bronvermelding.

INHOUD

1. INLEIDING	1
2. ECOLOGISCHE WET- EN REGELGEVING	3
2.1. Gebiedsbescherming	3
2.2. Soortbescherming	4
3. VOORGENOMEN PLANNEN	7
3.1. Huidige situatie	7
3.2. Inrichtingsplannen	7
4. GEBIEDSBESCHERMING	9
4.1. Inleiding	9
4.2. Beschermd gebied in of nabij plangebied	9
5. SOORTBESCHERMING	11
5.1. Inleiding	11
5.2. Vegetatie en plantensoorten	12
5.3. Libellen, dagvlinders en andere insecten	12
5.4. Weekdieren, tweekleppigen en kreeftachtigen	13
5.5. Vissen	13
5.6. Amfibieën en reptielen	13
5.7. Vogels	14
5.8. Vleermuizen	15
5.9. Overige zoogdieren	16
5.10. Samenvattende tabel	17
6. CONCLUSIES	19
LITERATUUR	21

1. INLEIDING

De gemeente Haren bereidt de herstructurering van het centrumgebied in de woonwijk Oosterhaar voor. Het plan omvat de sloop van een dertigtal woningen en enkele winkels. Hiervoor komen een nieuw winkelcentrum en ongeveer 110 appartementen in de plaats.

Op dit moment bevindt de planvorming van het gebied zich in een fase van ontwikkeling en voorbereiding. De gemeente heeft in dit kader aan Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv opdracht gegeven om een ecologische beoordeling uit te voeren, met als doel de plannen te toetsen aan de ecologische wet- en regelgeving.

Deze rapportage start met een beknopt overzicht van de ecologische wet- en regelgeving die relevant is bij bouwplannen. Vervolgens worden de huidige situatie en de beoogde inrichtingsplannen beschreven. Daarna volgt het onderzoek dat voor de ecologische beoordeling nodig is. Het onderzoek beantwoordt de volgende vragen, die in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn, Flora- en faunawet en overige gebiedsbescherming van belang zijn:

- Komen in het plangebied of nabije omgeving beschermde gebieden voor?
- Zo ja, hebben de plannen (significant) negatieve effecten op deze gebieden en zijn die te voorkomen?
- Komen in het plangebied beschermde soorten en vegetaties voor?
- Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?

Indien significant negatieve effecten ten aanzien van beschermde gebieden en/of soorten niet voorkomen kunnen worden zijn vergunningen en/of ontheffingsaanvragen noodzakelijk. In dat geval worden aangegeven of verzachtende en compenserende maatregelen nodig zijn.

Altenburg & Wymenga bv presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Categorie 1. De eerste categorie geldt voor een aantal beschermde, maar algemeen voorkomende planten- en diersoorten (zoals Zwanebloem, Bosmuis, Bunzing, Bruine kikker), volgens tabel 1 bij de AMvB. De wetgever gaat er vanuit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Voor deze soorten geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Categorie 2. De tweede categorie geldt de soorten die zijn vermeld in tabel 2 bij de AMvB. De gedragscode die voor vrijstelling is vereist moet ter goedkeuring worden ingediend bij de minister van LNV. De gedragscode moet vermelden hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen voorkomen - of zoveel mogelijk beperkt - wordt. Er moet *aantoonbaar* volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er nog geen gedragscode is, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt alleen getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist *vrijwel altijd* dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort *in relatie tot de omliggende populaties*. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden. Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is.

Categorie 3. De soorten van de derde categorie zijn in tabel 3 van de AMvB genoemd. Deze tabel bevat de soorten die op bijlage IV van de Habitatrictlijn staan en andere aangewezen soorten. Wanneer verbodsbepalingen worden overtreden is een ontheffingsaanvraag nodig, die wordt getoetst aan drie criteria (de zogenaamd 'uitgebreide toets'):

1. de ingreep doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. er is geen alternatief voor de ingreep;
3. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang.

Voor een ontheffing moet aan alledrie de criteria voldaan zijn.

Vogels

Voor vogels geldt een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Dat betekent dat het in die periode niet is toegestaan om werkzaamheden in een gebied te starten die bedreigend zijn voor broedvogels. Voor de meeste soorten geldt een broedseizoen van 15 maart tot en met 15 juli. Wanneer vóór het broedseizoen wordt gestart met de schadelijke werkzaamheden, is de kans zeer gering dat daar broedvogels gaan nestelen.

Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten voor de meeste soortgroepen officieel door het ministerie van LNV (LNV 2004) zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet.

Figuur 1.
Overzicht van het plangebied

Figuur 2.
Inrichtingsschets van het plangebied

3. VOORGENOMEN PLANNEN

3.1. HUIDIGE SITUATIE

Situering en terreinkenmerken

Het plangebied ligt aan de oostkant van Haren, midden in de woonwijk Oosterhaar. In de huidige situatie bestaat het plangebied uit een groene zone met woningen en enkele gebouwen waarin winkels gevestigd zijn (figuur 1). De groene zone bestaat grotendeels uit grasveld met losstaande bomen met aan de oostkant van het plangebied enkele singels. In het plangebied is geen open water aanwezig.

3.2. INRICHTINGSPLANNEN

Het bestemmingplan voorziet in de vernieuwing van centrumgebied in de wijk Oosterhaar (figuur 2). Onderdeel hiervan is de ontwikkeling van een nieuw winkelcentrum. Het gaat om een compleet, compact en comfortabel winkelcentrum waar plaats is voor de huidige winkeliers, maar ook ruimte zal komen voor nieuwe winkels. Bovendien voorziet het plan in de bouw van ongeveer 110 nieuwe huur- en koopappartementen (www.haren.nl). Bij de herinrichting van het plangebied worden in het plangebied aanwezige gebouwen gesloopt, het struikgewas verwijderd en de bomen gekapt.

4. GEBIEDSBESCHERMING

4.1. INLEIDING

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio. De volgende vragen komen daarbij aan de orde:

1. Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
2. Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden (externe werking)?
3. Zijn die gevolgen te voorkomen?
4. Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Vogel- en Habitatrichtlijn vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

4.2. BESCHERMDE GEBIEDEN IN OF NABIJ PLANGEBIED

Vogelrichtlijngebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Speciale beschermingszone (SBZ) in het kader van de Vogelrichtlijn (Vogelrichtlijngebied). Het Vogelrichtlijngebied in de nabije omgeving is het Zuidlaardermeer. Deze SBZ ligt op enkele kilometers van het plangebied. Gezien het karakter van het tussenliggende gebied, is het onwaarschijnlijk dat de beoogde plannen een effect op deze SBZ hebben.

Beoordeling

Aangezien er geen sprake is van negatieve effecten is er vanuit de Vogelrichtlijn geen bezwaar tegen de plannen.

Habitatrichtlijngebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Speciale beschermingszone (SBZ) in het kader van de Habitatrichtlijn. Het Habitatrichtlijngebied in de omgeving is het stroomdal van de Drentse Aa. Deze SBZ ligt op ongeveer vijf kilometer van het plangebied. Gezien de relatief grote afstand en het landgebruik van het tussenliggende gebied (bebouwde kom), is het onwaarschijnlijk dat de beoogde plannen een effect op deze SBZ hebben.

Beoordeling

Aangezien er geen sprake is van negatieve effecten is er vanuit de Habitatrichtlijn geen bezwaar tegen de plannen.

Ecologische hoofdstructuur

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De Ecologische hoofdstructuur omvat kerngebieden (natuureservaten), natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones. Het plangebied behoort niet tot de Ecologische hoofdstructuur.

Overige gebiedsbescherming

Gebieden kunnen als 'overig' natuurgebied beschermd zijn via de Natuurbeschermingwet (Nb-wet) of het bestemmingsplan buitengebied. Gebieden die onder de Natuurbeschermingswet vallen zijn bijvoorbeeld terreinen van Staatsbosbeheer (de Staatsnatuurmonumenten) en bezittingen van Natuurmonumenten of de provinciale landschappen (Beschermd Natuurmonumenten). Het plangebied kent geen beschermde status als natuurreservaat.

5. SOORTBESCHERMING

5.1. INLEIDING

In hoofdstuk 5 worden de volgende vragen beantwoord:

1. Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
2. Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
3. Zijn er vanuit de Flora- en faunawet bezwaren tegen de plannen en zijn dientengevolge ontheffingsaanvragen nodig?

Soorten en vegetaties

Voor de eerste stap is veldonderzoek uitgevoerd en zijn overzichtswerken, websites, informatie van derden en andere bronnen geraadpleegd. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Europese richtlijnen zijn beschermd, soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijsten van kwetsbare en bedreigde soorten van Nederland en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

In onderstaande beschrijvingen van soortgroepen is steeds als eerste bron het Natuurloket geraadpleegd (www.natuurloket.nl). Het Natuurloket geeft een overzicht van de gegevens van de Particuliere Gegevensleverende Organisaties (PGO's), die zijn verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora & Fauna (VOFF). De gegevens zijn weergegeven op kilometerhokniveau¹. Aangezien de kilometerhokken niet exact samenvallen met de grenzen van het plangebied, kan het zijn dat de genoemde soorten niet in het plangebied voorkomen. Ook zijn de gegevens soms (tientallen) jaren oud. De beschermde soorten worden op het natuurloket niet bij name genoemd. De gegevens zijn ter betaling wel opvraagbaar.

Daarnaast is in een aantal overzichtswerken en websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in de ruime omgeving van het betreffende plangebied voorkomen. De meeste van deze bronnen presenteren hun gegevens op 5x5 kilometerhokniveau, waardoor de gegevens een ruimer gebied beslaan dan het plangebied.

Veldonderzoek

De natuurwaarden zijn eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek op 11 april 2005. Op 8 en 29 mei 2005 is een onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen en het voorkomen van de Steenmarter in het plangebied uitgevoerd.

Effecten

Na de beschrijving van de soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier naar analogie van de voorschriften van LNV in Werken aan Natura 2000

¹ Kilometerhokken: De kaart van Nederland is door de Topografische Dienst verdeeld in blokken van 1 bij 1 km, de zogenaamde kilometerhokken. De plaatsaanduiding van een kilometerhok bestaat uit de coördinaten van de x-as en de y-as die elkaar in de linker onderhoek van het hok snijden.

(ministerie van LNV 2004a) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering).

Beoordeling

Indien negatieve effecten niet voorkomen kunnen worden en verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden worden, zijn voor bepaalde soorten ontheffingsaanvragen noodzakelijk. In dat geval wordt geadviseerd of daarbij verzachtende en compenserende maatregelen nodig zijn.

Soortgroepen

Hierna wordt per soortgroep aangegeven welke beschermde en kritische soorten voorkomen.

5.2. VEGETATIE EN PLANTENSOORTEN

Het plangebied bestaat voor een groot deel uit grasland met losstaande bomen en enkele singels. Het grasland behoort tot het soortenarm beemgras-raaigrastype. Lokaal wordt een meer soortenrijkere vegetatie aangetroffen. Het gaat hier om grasland met algemeen voorkomende soorten als Veldereprijs, Madeliefje, Speenkruid, Paardenbloem en Vogelmuur. In het plangebied komen enkele soorten bomen voor waaronder Zwarte els, Plataan, Zomereik, Eenstijlige meidoorn, Haagbeuk en Ruwe berk. Langs de oostgrens van het plangebied staat een oude Zomereikenlaan. In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek alleen algemeen voorkomende plantensoorten en geen beschermde of bedreigde plantensoorten aangetroffen.

Raadpleging van het Natuurloket wijst uit dat in (de omgeving van) het plangebied een aantal door de Flora- en faunawet beschermde plantensoorten voorkomt. Tevens zijn enkele soorten aangetroffen die op de Rode Lijst met bedreigde planten staan. De beschermde en bedreigde planten komen waarschijnlijk voor in het moerasreservaat de Harense wildernis dat buiten het plangebied ligt. De bermen langs het spoor aan de westkant van het plangebied bieden eveneens mogelijkheden voor zeldzame of beschermde plantensoorten. Het plangebied zelf is in de huidige situatie ongeschikt voor bedreigde of beschermde plantensoorten.

Effecten

Bij de herinrichting zullen delen van het grasland verdwijnen en de aanwezige bomen en singels worden gekapt.

Beoordeling

Bij de herinrichting van het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten betrokken en worden geen bepalingen van de Flora- en faunawet overtreden.

5.3. LIBELLEN, DAGVLINDERS EN ANDERE INSECTEN

Libellen

Het Natuurloket geeft aan dat van de kilometerhokken waar het plangebied deel van uitmaakt, geen gegevens over libellen bekend zijn. Uit 'De Nederlandse Libellen' van de (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2002) wordt duidelijk dat in en rond het

plangebied alleen algemene soorten voorkomen. Er zijn geen beschermde libellensoorten in de omgeving van het plangebied aangetroffen (EIS 2003).

Effecten

De uitvoering van het werkzaamheden in het plangebied hebben geen negatieve effecten voor beschermde libellen.

Beoordeling

Bij de herinrichting van het plangebied zijn geen beschermde libellensoorten betrokken en worden geen bepalingen van de Flora -en faunawet overtreden.

Dagvlinders

Het Natuurloket geeft aan dat de kilometerhokken waar het plangebied deel van uitmaakt, voor vlinders slechts matig is onderzocht. Uit oude literatuurgegevens (Tax 1989) blijkt het voorkomen van vooral algemeen voorkomende vlinders in het plangebied en omgeving. Wel is de beschermde vlinder het Heideblauwtje in de omgeving van het plangebied waargenomen. Het plangebied is in de huidige situatie niet geschikt voor deze beschermde vlinder.

Effecten

De uitvoering van het werkzaamheden in het plangebied hebben geen negatieve effecten voor beschermde vlinders.

Beoordeling

Bij de herinrichting van het plangebied zijn geen beschermde vlindersoorten betrokken en worden geen bepalingen van de Flora -en faunawet overtreden.

Kevers en mieren

Het plangebied is voor beschermde kevers en mieren niet van belang.

5.4. WEEKDIEREN, TWECKLEPPIGEN EN KREEFTACHTIGEN

Het plangebied is, door het ontbreken van water, voor beschermde weekdieren (slakken), tweckleppigen en kreeftachtigen niet van belang.

5.5. VISSSEN

In het plangebied is geen open water aanwezig en er komen geen vissen voor.

5.6. AMFIBIEËN EN REPTIELEN

Amfibieën

Het Natuurloket geeft aan dat de kilometerhokken waar het plangebied deel van uitmaakt, voor amfibieën redelijk zijn onderzocht. Uit deze gegevens blijkt dat in de omgeving van het plangebied twee soorten van Habitatrichtlijn voorkomen. Het gaat hier waarschijnlijk om de Heikikker en/of de Poelkikker. Het plangebied is in de huidige situatie niet geschikt voor deze kritische Bijlage IV-soorten van Habitatrichtlijn. Deze soorten komen waarschijnlijk voor in het moerasgebied de Harense wildernis.

Andere bronnen met verspreidingsgegevens geven aan dat in de omgeving van het plangebied algemene soorten voorkomen als Grote groene kikker, Middelste groene kikker, Bruine kikker, Gewone pad en de Kleine watersalamander (www.ravon.nl, Ravon 2004). Deze soorten kunnen het plangebied mogelijk gebruiken als zomerverblijfplaats of als overwinteringsbiotoop.

Effecten

Bij de inrichting van het plangebied verdwijnen zomerbiotoop en overwinteringplaatsen van algemeen voorkomende amfibieën.

Beoordeling

Er komt in het gebied een aantal algemene beschermde amfibieën voor. Deze soorten behoren volgens de nieuwe AMvB tot de categorie, waarvoor bij ruimtelijke ingrepen geen ontheffing meer nodig is.

Reptielen

Volgens het Natuurloket zijn de kilometerhokken waar het plangebied deel van uitmaakt, voor reptielen niet onderzocht. Andere bronnen met verspreidingsgegevens geven voor het plangebied en omgeving geen reptielen aan (www.ravon.nl, Ravon 2004). Het plangebied is ongeschikt als leefgebied van reptielen. Daarom worden ze hier verder buiten beschouwing gelaten.

5.7. VOGELS

Het Natuurloket geeft aan dat de kilometerhokken waar het plangebied deel van uitmaakt, voor vogels deels goed zijn onderzocht. Tijdens het veldbezoek in april zijn de volgende zangvogels aangetroffen: Pimpelmees, Koolmees, Groenling, Vink, Merel, Winterkoning, Spreeuw, Houtduif en Roodborst. Ook de Rode Lijstsoort Huismus is in het plangebied aangetroffen. Deze soorten broeden in het plangebied of in de directe omgeving.

Effecten

Voor de broedvogels zal het plangebied tijdelijk ongeschikt worden. Na inrichting zullen een aantal soorten weer in het plangebied broeden. Tijdens werkzaamheden in het plangebied kunnen broedvogels in het plangebied worden verstoord.

Beoordeling

Ten aanzien van de in het plangebied broedende vogels geldt dat het in het kader van de Europese Vogelrichtlijn en de Flora- en faunawet verboden is om hen in hun broed-, rust- of verblijfplaatsen te verstoren. Voor de vogelsoorten in het plangebied valt het broedseizoen in de periode tussen 15 maart en 15 juli.

Het is juridisch vrijwel onmogelijk om ontheffing te krijgen voor het verstoren van broedende vogels en hun nesten. Wanneer de kritieke werkzaamheden, zoals het weghalen van bomen en struiken, het afgraven van grond en het bouwrijp maken van het plangebied, vóór het broedseizoen worden uitgevoerd, is de kans klein dat daar broedvogels gaan nestelen. Er is dan geen sprake van verstoring van broedende vogels. Daarbij is het van belang om de werkzaamheden zo te uit te voeren dat geen nieuwe broedgelegenheid wordt gecreëerd. Dat kan bijvoorbeeld door gekapt hout weg te halen. Wanneer tijdens de werkzaamheden vogels alsnog in het plangebied gaan broeden, dienen de werkzaamheden te worden stilgelegd.

5.8. VLEERMUIZEN

Algemeen

Van de zoogdieren zijn de vleermuizen de zwaarst beschermde groep. Daarom wordt aan hen een aparte paragraaf besteed.

Soorten in of nabij het plangebied

Het Natuurloket meldt voor de kilometerhokken waarvan het plangebied deel uitmaakt vijf door de Flora- en faunawet beschermde zoogdieren. Hiervan behoren vier soorten tot de vleermuizen. Volgens de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens *et al.* 1997) komen in het 5x5-kilometerhok waarin het plangebied ligt, zes soorten vleermuizen voor: Meervleermuis, Watervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Laatvlieger. Deze soorten vallen onder de zwaar beschermde soorten van de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet beschermt de zomer- en winterkolonies tegen verstoring en vernietiging. Ook belangrijke foerageerroutes moeten gespaard blijven.

Het plangebied leent zich in beginsel als deel van het foerageergebied voor de Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone Dwergvleermuis en de Laatvlieger. Het is onwaarschijnlijk dat het plangebied een belangrijke functie voor de Meervleermuis en Watervleermuis vervult, omdat open water in het plangebied ontbreekt.

Figuur 3.
Overzicht van aangetroffen vleermuizen in het plangebied.

Op 8 en 29 mei is het plangebied onderzocht op het voorkomen van verblijfplaatsen van de bovenstaande vleermuizen. In het plangebied zijn drie soorten vleermuizen vastgesteld. Het gaat hier om Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis. De eerste twee soorten werden foeragerend in het plangebied aangetroffen. De Rosse vleermuis vloog hoog over het plangebied richting het zuiden (zie figuur 3). Tijdens het onderzoek zijn geen kolonies of verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. De in het plangebied foeragerende vleermuizen hebben vermoedelijk hun verblijfplaatsen in de aangrenzende woonwijk. De in het plangebied aanwezige gebouwen lijken niet bijzonder geschikt voor vleermuizen, vooral de winkelpanden met hun platte daken niet. Doordat vleermuizen in de loop van het jaar, met name na de kraamperiode wanneer de jongen groot zijn, makkelijk verhuizen is het wel mogelijk dat tijdelijk één of enkele vleermuizen in een gebouw verblijven. Ook kan door dit mobiele gedrag niet worden uitgesloten dat er in de komende jaren geen vleermuizen in een van de gebouwen verblijven. Wel wordt de kans (kraam)kolonies, op basis van het door dit onderzoek verkregen inzicht, klein geacht.

De eikenlaan aan de oostkant van het plangebied fungeert als een belangrijke trekroute voor Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Deze valt net buiten het plangebied.

Effecten

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Het foerageergebied van de Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger zal tijdelijk worden aangetast. In de omgeving van het plangebied blijft echter voldoende foerageergebied voorhanden en is hier geen sprake van een negatief effect.

Beoordeling

Bij de herinrichting van het plangebied wel beschermde vleermuizen betrokken, maar worden geen bepalingen van de Flora- en faunawet overtreden.

5.9. OVERIGE ZOOGDIEREN

Raadpleging van het Natuurloket laat zien dat de kilometerhokken waar het plangebied deel van uitmaakt, voor zoogdieren redelijk is onderzocht. De verspreidingsatlas van zoogdieren (Broekhuizen *et al.* 1992,) geeft aan, dat in het 5x5 kilometerhok waarin het plangebied valt - buiten vleermuizen - de volgende algemene, maar licht beschermde zoogdieren zijn aangetroffen: Egel, Dwergspitmuis, Bosspitsmuis, Huisspitsmuis, Vos, Mol, Hermelijn, Wezel, Bunzing, Ree, Rosse woelmuis, Woelrat, Aardmuis, Veldmuis, Dwergmuis, Bosmuis en Haas.

In de omgeving van het plangebied is ook het voorkomen van strenger beschermde zoogdieren (categorie 2, zie 2.2) als Steenmarter en Eekhoorn bekend (Broekhuizen *et al.* 1992). In het plangebied zijn geen nesten of verblijfplaatsen van de Eekhoorn aangetroffen en het plangebied is door het ontbreken van naaldbos niet geschikt voor deze soort.

De Steenmarter is een soort van kleinschalig landschap waarbij menselijke bewoning niet wordt geschuwd. Vooral 's winters heeft deze soort zijn rustplaatsen in spouwmuren, onder daken, kelders en kruipruimten. De huizen en de groene zone zijn geschikt voor deze soort. De afgelopen jaren is deze soort in oosten van Nederland sterk toegenomen en heeft zijn verspreidingsgebied vergroot. Uit gegevens van Landschapsbeheer Groningen blijkt dat in 2001 een paartje met jongen langs de Waterhuizerweg zat. Dit is ongeveer één kilometer ten oosten van het plangebied. Tijdens het veldbezoek en het vleermuisonderzoek is gericht

gekeken naar de Steenmarter. De soort is niet waargenomen, noch zijn sporen van deze soort aangetroffen.

Naast deze soorten is ook het voorkomen van de streng beschermde Waterspitsmuis in de omgeving van het plangebied bekend. Deze kwetsbare Rode-Lijstsoort die een zware bescherming geniet (Ff-categorie 3, zie 2.2), komt voor in gebieden met schoon, niet al te voedselrijk water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide (Riet)oevers. De soort heeft een voorkeur voor kwelwater en is volledig aangepast aan het leven langs oevers en in het water. Het plangebied is in de huidige situatie niet geschikt als leefgebied voor de Waterspitsmuis en komt deze soort voor in de Harense wildernis of de aangrenzende polder.

Effecten

Voor een aantal van de bovenstaande algemeen voorkomende soorten verdwijnt een deel van het leefgebied.

Beoordeling

Er komt in het gebied een aantal algemene beschermde zoogdieren voor. Deze soorten behoren volgens de nieuwe AMvB tot de categorie, waarvoor bij ruimtelijke ingrepen geen ontheffing meer nodig is.

5.10. SAMENVATTENDE TABEL

In onderstaande tabel is samengevat welke beschermde en kritische soorten (waarschijnlijk) in het plangebied en omgeving voorkomen. Aangeven is voor welke soorten ontheffing moet worden aangevraagd en of daarbij aanvullende voorwaarden gelden om negatieve effecten op de beschermde soorten te voorkomen.

Tabel 1.

Overzicht van beschermde en kritische planten- en diersoorten die in het plangebied en omgeving voorkomen, met hun status volgens de Flora- en faunawet en Rode Lijsten. Rode Lijst (RL) met als categorieën: gevoelig, kwetsbaar, bedreigd en ernstig bedreigd. Voorkomen: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = waarschijnlijk aanwezig gezien biotoop en verspreiding, maar niet vastgesteld. Bij vleermuizen: f = foeragerend, v = verblijfplaats.

Soorten per categorie Ff-wet	Plan- gebied	Om- geving	Rode lijst met status	Ontheffingsaanvraag nodig?
Categorie 1 (lichte bescherming)				
Gewone pad	(+)	+	-	Nee
Meerkikker	(+)	+	-	Nee
Bruine kikker	(+)	+	-	Nee
Kleine watersalamander	(+)	+	-	Nee
Overige inheemse zoogdieren: Egel, Dwergspitsmuis, Bosspitsmuis, Huisspitsmuis, Vos, Mol, Woelrat, Rosse woelmuis, Aardmuis, Veldmuis, Dwergmuis, Bosmuis, Hermelijn, Wezel, Bunzing en Haas	(+)	+	-	Nee
Categorie 2 (middelzware bescherming)				
Alle inheemse broedvogels	(+)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Eekhoorn	-	+	-	Nee
Steenmarter	-	+	-	Nee
Categorie 3: (zwaarbeschermde soorten)				
Heikikker	-	+	kwetsbaar	Nee
Poelkikker	-	+	kwetsbaar	Nee
Meervleermuis	-	+	-	Nee
Gewone dwergvleermuis	f	+	-	Nee
Laatvlieger	f	+	-	Nee
Watervleermuis	-	+	-	Nee
Ruige dwergvleermuis	-	+	-	Nee
Rosse vleermuis	+	+	-	Nee
Waterspitsmuis	-	+	kwetsbaar	Nee

6. CONCLUSIES

Dit hoofdstuk bevat de eindconclusie op basis van de hoofdstukken 4 en 5. Duidelijk wordt of de plannen op bezwaren vanuit de ecologische wet- en regelgeving stuiten of ongewijzigd doorgang kunnen vinden. Ook wordt aangegeven of nader onderzoek is vereist. Indien er bezwaren zijn, wordt aangegeven welke vervolgstappen nodig zijn.

Beoordeling in het licht van de wet- en regelgeving

Het plan stuit niet op bezwaren in het kader van de ecologische wet en regelgeving mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- Ten aanzien van de broedvogels geldt dat er geen conflicten zijn met de Flora- en faunawet, mits het bouwrijp maken van het plangebied buiten het broedseizoen plaatsvindt. Voor de vogelsoorten in de omgeving van het plangebied valt het broedseizoen in de periode tussen 15 maart en 15 juli. Het is juridische vrijwel onmogelijk om ontheffing te krijgen voor het verstoren van broedende vogels en hun nesten. Wanneer de kritieke werkzaamheden, het afgraven van grond en het bouwrijp maken van het plangebied, vòòr het broedseizoen worden uitgevoerd, is de kans klein dat daar broedvogels gaan nestelen. Er is dan geen sprake van verstoring van broedende vogels. Daarbij is het van belang om de werkzaamheden zo te uit te voeren dat geen nieuwe broedgelegenheid wordt gecreëerd. Wanneer tijdens de werkzaamheden vogels alsnog in het plangebied gaan broeden, dienen de werkzaamheden te worden stilgelegd.

LITERATUUR

- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (eds.) 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2003. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV 2003 Ondernemen en de Flora- en faunawet. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2004a. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2004b. Besluit Rode Lijsten flora en fauna. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- RAVON 2004. Waarnemingsoverzichten 2002. RAVON 17: 32-48.
- Tax, M.H. 1989. Atlas van de Nederlandse dagvlinders. Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, 's-Graveland/ Vlinderstichting, Wageningen.

Geraadpleegde internetsites

www.hetlnvloket.nl
www.minlnv.nl/natura2000
www.natuurloket.nl
www.ravon.nl